

Bokens framtid:
**Läsplatta
eller iPad?**

En användningsstudie av läsning på läsplattor och Apple iPad

inuse

Stockholm • Göteborg • Malmö • Helsingborg

Är läsplatlor bokens framtid?

När Apple i början av 2010 lanserade sin iPad var en av huvudpunkterna att den var anpassad för läsning av e-böcker. Tjänsten iBooks, en kombinerad e-bokläsare och nätbokhandel, var en av de största nyheterna.

Förväntningarna från publiceringsbranschen – tidningar och bokförlag – var stora. Förhoppningarna grundades förstas på Apples enormt framgångsrika iTunes, som gjort det möjligt att snabbt, på impuls, köpa och ladda ner musik till sin iPod eller program ("appar") till sin iPhone för en låg kostnad. Skulle Apple kunna revolutionera distributionen igen – den här gången för böcker?

E-böcker och elektroniska läsplatlor för dem har funnits på marknaden i många år. Men försäljningen har varit låg, och något genombrott

har inte kommit – trots många förutsägelser om deras snara seger. "Snart har läsplatlorna erövrat världen och då kommer pappersmediet bara att vara en angelägenhet för historieböckerna," skrev till exempel Svenska Dagbladet i juni 2010.

Vi beslöt att göra en användningsstudie för att se varför läsplatlor inte blivit en framgång ännu, och om iPad har potential att skapa ett genombrott för e-böcker. I så fall, vilken är skillnaden mellan iPad och de redan existerande läsplatlorna?

De här apparaterna provade våra testpersoner

iPad

Skärm: Bakgrundsbelyst LED, Färg, 196 x 147 mm
1024 x 768 pixlar

Storlek: 243 x 190 x 13 mm

Vikt: 680 g

Batteritid: 10 timmar

Utrymme: upp till 64 GB

Pekskärm: Ja

Nät: 3G, Wifi

I Sverige: senare i höst?

Pris: Från 499 \$ i USA

Amazon Kindle

Skärm: E-ink, 16 gråskalor
90 x 123 mm
600 x 800 pixlar

Storlek: 203 x 135 x 9 mm

Vikt: 290 g

Batteritid: 7500 sidvisningar

Utrymme: upp till 2 GB

Pekskärm: Nej

Nät: 3G

I Sverige: Nej

Pris: 189 \$ våren 2010.
Sänkt till 139 \$ med ny Wi-Fi-koppling aug 2010

Bebook One

Skärm: E-ink, 16 gråskalor
90 x 123 mm
600 x 800 pixlar

Storlek: 184 x 120 x 10 mm

Vikt: 220 g

Batteritid: 7000 sidvisningar

Utrymme: upp till 4 GB

Pekskärm: Nej

Nät: Nej

I Sverige: Ja, tidigare under namnet Letto

Pris: 2090 – 2990 kronor

Vad vi testade

Vi lät sammanlagt femton användare testa antingen iPad eller en av fyra ”dedikerade” läsplattnar som fanns på marknaden våren 2010: Amazons Kindle, iRiver Story, BeBook (tidigare såld i Sverige under namnet Letto) samt Sony Touch Reader.

Alla de fyra läsplattorna använder tekniken E-ink. Det betyder att de har en svartvit skärm (8 eller 16 gråskalor), och att de inte kan visa rörliga objekt. Skärmen är inte heller bakgrundsbelyst och kräver därför en annan ljuskälla om plattan ska användas i till exempel ett mörkt rum. Å andra sidan kan den vara lättare att läsa i solljus.

Till formatet är alla läsplattnar mindre än iPad. Alla är ungefär 12 cm breda mot iPads 19 cm. iPad är också rejält högre, med 24 cm, mot läsplattornas 17 eller 20 cm (beroende på om de har tangentbord eller ej).

Även läsplattornas skärmyta är mindre än iPad: 90 x 123 millimeter för läsplattorna, mot 147 x 196 för iPad. Det betyder att iPad har en

skärmyta som är mer än 2,5 gånger större än läsplattorna. Till det kommer att iPads skärmlösning är mycket högre.

Hur vi testade

Testpersonerna fick först prova att läsa texten, bläddra, och andra enklare funktioner för att bekanta sig med apparaten. De fick därefter ett antal uppgifter att utföra, som att försöka sätta ett bokmärke, gå till en specifik sida eller söka efter ett bestämt ord i e-boken.

Fem försökspersoner fick också låna med sig varsin apparat under några dagar för att få chans att bekanta sig mer med dem, och använda dem i sin vardag och i sina vanliga läsmiljöer.

Alla försökspersoner intervjuades också om sina erfarenheter, vad de tyckte, om de skulle kunna tänka sig att köpa en apparat och vad de i så fall skulle vara beredda att betala.

Själva användningsstudien utfördes av Tony Berger som ett examensarbete vid Institutionen för Kommunikation, Medier och IT vid Södertörns högskola.

iRiver Story

Skärm:	E-ink, 8 gråskalor 90 x 123 mm 600 x 800 pixlar
Storlek:	204 x 128 x 9 mm
Vikt:	289 g
Batteritid:	7000 sidvisningar
Utrymme:	upp till 32 GB
Pekskärm:	Nej
Nät:	Nej
I Sverige:	Ja
Pris:	2500 – 2900 kronor

Sony Touch Reader

Skärm:	E-ink, 8 gråskalor 90 x 123 mm 600 x 800 pixlar
Storlek:	174 x 121 x 10 mm
Vikt:	286 g
Batteritid:	7500 sidvisningar
Utrymme:	upp till 16 GB
Pekskärm:	Ja. Penna för att peka på skärmen.
Nät:	Nej
I Sverige:	Ja
Pris:	2995 kronor

Läsplattorna i vår studie är alla fysiska produkter.

En viss förvirring kan uppstå eftersom Kindle sedan en tid både är en läsplatta och en programvara. Man kan alltså ladda ner en Kindle-applikation till sin PC, Mac, mobiltelefon inklusive iPhone – och till iPad. Man kan då köpa och läsa Amazon.com:s utbud av e-böcker på sin iPad eller annan enhet. Skärmbild och interaktion är då förstås en annan än i Kindle-läsplattan. När Amazon i juli 2010 rapporterar om rekordförsäljning av e-böcker är det med all sannolikhet just den nedladdade programvaran som gett ökningen.

I fallet iPad testade vi Apples kombinerade läsprogram och nätbokhandel iBooks. Det finns många andra läsprogram för iPad och för iPhone.

Ett förödande resultat för läsplattorna

Ingen av testpersonerna som fick prova en läsplatta var efter testen alls intresserad av att själv köpa en. Inte ens den deltagare som innan testet berättade att han länge varit frestad att skaffa en och såg fram emot att få prova.

Däremot var alla som fick testa iPad intresserade av att skaffa en.

Läsplattor med E-ink möter helt enkelt inte användarnas förväntningar på vad de fortfarande uppfattar som ny teknik. Alla verkar dock lockas av iPad. Men kanske inte i första hand för att läsa böcker.

Och fortfarande står sig den vanliga boken – särskilt poken – märkligt väl i konkurrensen.

Läsupplevelsen en besvikelse

De flesta klagomålen på läsplattorna gällde själva läsupplevelsen – framför allt skärmen och dess presentation av texten.

E-ink återger (på dagens plattor) bara 8 eller 16 nyanser av grått, och upplösningen är låg. Det

är en nivå som mobiltelefonen passerade för sju-åtta år sedan. Tekniken känns gammalmodig. Man är van vid klara färger och mycket skarpare skärm.

Kontrasten på läsplattorna är inte tillräcklig. Bakgrund är inte helt vit och texten upplevs inte som riktigt svart av testpersonerna.

Läsplattornas E-ink-skärmar är också långsamma. Vid varje sidbyte flimrar hela skärmen till och blir svart, vilket alla testare upplevde som mycket störande.

iPad har däremot en modern LED-färgskärm med hög upplösning. Kontrasten mellan svart och vitt, liksom bokstävernas skärpa är därför

Foto: Pelle Sten

Totalt deltog 15 testpersoner i undersökningen; tio i användningstester och fem i utlåningsutvärderingen.

Ålder

18–25 år	20 %
26–39 år	60 %
40–60 år	20 %

Kön

Män	40 %
Kvinnor	60 %

Övrigt

Studerande	40 %
Använder dator dagligen	100 %
Nedsatt syn	20 %

som i en vanlig bok. Färgbilder och illustrationer har en ännu starkare lyskraft än i tryck – något som uppenbarligen förstärkte det positiva intrycket. Några testpersoner anmärkte dock på att skärmen var alltför blank, och att reflexer i glaset kunde göra det svårt att läsa.

På iPad byts sidorna snabbt. Och man kan till och med ”lyfta” på ett hörn av sidan, för att tjuvtitta på en del av nästa sida – och all text är läsbar under tiden.

Laddning mindre problem

Den främsta fördelen med en E-ink-skärm är att den inte dra någon ström när den visar en textsida – bara när sidan byts.

Man kan alltså lägga ifrån sig läsplattan påslagen, med en sida uppe på skärmen, utan att oroa sig för att batteriet tar slut. En läsplattas batteritid uttrycks därför i antalet sidbyten, vilka ligger mellan 6000 och 7000 (förmodligen gott och väl tjugo normaltjocka romaner).

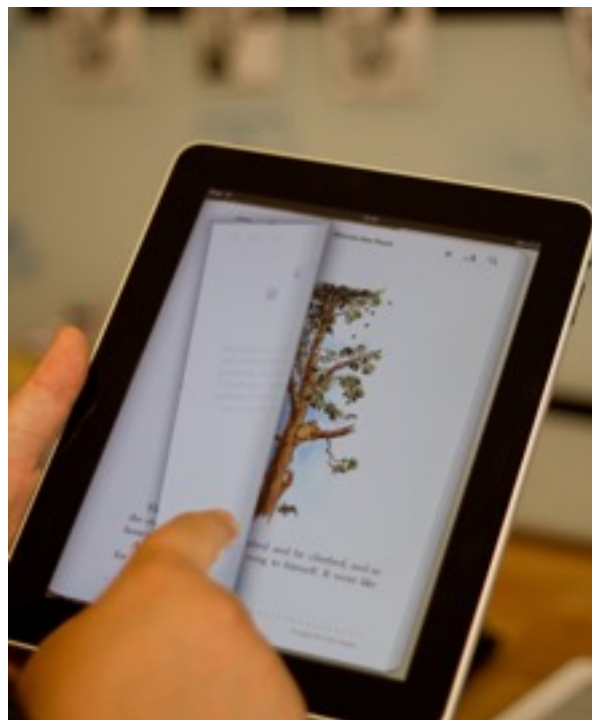
iPad har en LED-skärm, samma typ som de flesta datorer. Batteritiden räknas där i timmar eller i bästa fall (med färskas batterier) till någon dag.

Men längre tid mellan laddningarna verkar inte vara ett tillräckligt tungt skäl för att acceptera sämre skärm. Att vi har allt fler apparater som måste laddas kan visserligen ofta kännas som ett irritationsmoment, men har ändå kommit att bli en accepterad del av vardagen för alla som vill använda ny teknik.

Det verkar alltså som tillverkarna helt enkelt har prioriterat fel del av upplevelsen av digital läsning.

Konsumenterna förväntar sig pekskärm

De flesta läsplattorna har inte heller pekskärm. Även den tekniken har snabbt blivit vad konsumenterna förväntar sig av en pryl idag. Nästan alla våra testpersoner försökte spontant använda fingrarna direkt på skärmen, och blev besvikna när det inte gick.

iPads bläddring är snabb, verklighetstrogen – och den grundläggande interaktionen är enkel.

Foto: Pelle Sten

Knappar och interaktion

De olika läsplattorna har olika typer av kontroller och knappar för att bläddra, öppna böcker, söka, och så vidare. Testpersonerna hade ibland en del svårigheter med att använda vissa av dem. Det är till exempel mycket svårt att skriva in sökord på Bebook/Letto, som bara har tio tangenten. ”Det här är som att använda en gammal mobil utan T9”, säger en testperson.

Att skärmen uppdateras långsamt gör det ännu svårare att genomföra en sökning. ”Det blir som en gissning om man lyckas eller ej”, konstaterade en annan testare.

De flesta uppgifter löstes enklare på iPad. Sökning är blixtsnabb, och förslag på sökord kommer upp automatiskt medan man skriver.

Men även iPad gav vissa användare problem med interaktionen. En testare förstod inte att man markerade ett stycke i texten genom att använda gesten med två fingrar som förs isär.

Svårt att lägga in böcker i läsplattorna

Att enkelt kunna ladda hem och köpa e-böcker är uppenbarligen en viktig del för ett eboksystem. iPad och Kindle är som sagt direkt kopplade till Apples respektive Amazons nätbokläsare. De som testade iPad respektive Kindle kunde utan problem hämta hem en ny e-bok.

De övriga läsplattorna kräver att man först laddar ner en bok till en dator, sedan för över den till läsplattan med en USB-kabel.

Men alla våra försökspersoner misslyckades med att föra över böcker från datorn till dessa läsplattor. Detta trots att de alla hade stor vana vid datorer.

Ingen vill köpa en läsplatta

På frågan om de skulle kunna tänka sig att köpa en läsplatta var testarnas svar mycket negativt. Priset är alldeles för högt, jämfört med vad man får. *"För mer än 1000 kr vill jag ha mer funktionalitet än något som visar text på en grådaskig bakgrund"*, kommenterade en testperson. *"Några hundralappar"* är vad de flesta skulle vara att betala.

Flera av dem förväntade sig också att priset på e-böckerna ska vara betydligt lägre än för dem i pappersformat.

Alla som använde Apple iPad skulle kunna tänka sig att köpa en. Men inte primärt för att läsa på, utan för att man kan göra fler saker med den. Två av testpersonerna motiverar det med att iPad är *"mer som en surfplatta, läsa böcker är inte primärt, mer som ett komplement"* och *"för att man kan göra fler saker på den än att läsa"*. Just det att samma funktionalitet saknas i e-ink-läsplattorna gör att många av testpersonerna inte skulle köpa en läsplatta i dagsläget. *"Det behövs fler grejer, som e-post"* kommenterade en.

Det var tydligt hur försökspersonerna famlade efter tänkbara användningsområden för läsplattorna. Kanske för facklitteratur, föreslog några. Men svårigheten med att söka i texten gör det ändå ointressant. Kanske när man är på resa, var ett annat förslag. Fast å andra sidan vill man inte lämna läsplattan i solstolen när man går i vattnet. De var inte heller bekväma med att ha en läsplatta i handbagaget, om den skulle få en smäll.

Vad testpersonerna sa

"Svårt att se hur långt det är, inte samma känsla som i pocket."

"Jag har större frihetskänsla om jag har en bok, detta känns mer linjärt."

"Lättsmält och korta delar är inga problem, men jag har svårt att tänka mig att läsa något mer svårläst."

"Konstigt att det tar längre tid att söka i en bok än att söka igenom hela internet med Google."

"Man kan förstora texten, men jag ser ingen egentlig nytta med det."

"För mer än tusen kronor vill jag ha mer än något som visar text på en grådaskig bakgrund."

"Det var bra att kunna sänka ljusstyrkan när man läste i sängen och mannen ville sova." (om iPad)

Tekniken snävar in e-läsningen

Vad och hur man läser, och hur man uppfattar sig själv som läsare, är viktigt för hur man känner för läsplattor och e-böcker.

Det verkar som om läsplattan missar de viktigaste potentiella målgrupperna.

De teknikintresserade är missnöjda med tekniken. Skärm och funktionalitet är alldeles för begränsade.

Bokälskarna, de som läser mycket, är inte heller särskilt intresserade. För dem är böckerna viktiga föremål, som man vill visa upp i sin bokhylla. Det är en del av ens självbild och status. De njuter också av böckernas skilda utformning, papperskvalitet, skillnader i typografi och band.

Så länge läsplattorna inte är uppkopplade till en nätbokhandel med ett aktuellt och attraktivt utbud är de inte heller intressanta för en grupp vi skulle kunna kalla **den otålige läsaren på tåg**.

Hon som precis nu vill ha något att läsa men inte har tillgång till en pressbyrå eller bokhandel. Här har förstås Kindle (och iPad) sina förstag.

De som sällan läser böcker tycker i och för sig att det är en fördel att *"en massa böcker inte tar plats"* i läsplattan. Men problemet är just det: att de sällan läser böcker. För de testpersoner som inte läste mer än tio böcker per år var kostnaden i förhållande till användnings-möjligheterna alldeles för högt. *"Det är lättare att gå och köpa en billig pocket när man vill läsa"*, som en av dem förklarade.

Förbättrad E-ink, men ...

En viss uppgradering av E-ink-tekniken väntas. Amazon släppte nyligen den förbättrade Kindle DX, och ett av försäljningsargumenten är att skärmen nu har bättre kontrast. (Kindle DX är också ungefär så stor som iPad, och kan visa hela bokuppslag.)

E-ink har också aviserat att man i slutet av 2010 eller början av 2011 kommer att lansera färg- och pekskrmar. De som sett prov på tekniken är dock måttligt imponerade.

"I actually got a glimpse of a color E Ink prototype at this past CES, and I will admit that I wasn't too impressed. Color saturation and contrast were very low, and it was fairly hard to tell the different colors apart." (Color E Ink coming at the end of the year. Jon Stokes, Ars Technica, mars 2010.)

Dessutom kommer färgteknologi utan tvekan att göra läsplattorna ännu dyrare. Utan video, mejl etc kommer det förmodligen fortfarande inte att kännas prisvärt för konsumenterna.

Strax efter lanseringen av den nya större Kindle DX sänkte också Amazon priset på sin mindre Kindle-modell, vilket ledde till kraftigt ökad försäljning. Det stämmer väl med erfarenheterna från vår studie: priset för läsplatteupplevelsen har varit alldeles för högt.

... men kommer man att läsa böcker på iPad?

Pekdatorer som iPad – med bra skärmar, färg och många möjligheter – är uppenbarligen mycket mer attraktiva för testpersonerna. Men om man kommer att läsa böcker på den är oklart. En del av argumenten mot läsplattorna gäller också för iPad: stöldbegärlig, dyrbar, inte lika tålig mot spill av mat eller dryck, för stor för handväskan. Några tyckte också att den var för tung och obekvämlig att hålla i.

Pappersboken står sig gott i konkurrensen

En intressant slutsats av testerna verkar vara att pappersboken trots allt ännu står sig gott, i konkurrensen med e-böcker och digitala läsare. Pocketboken är lätt, billig och oöm. ”Pocket gör inget om vatten eller mat kommer på”, som en användare konstaterade. Man kan till och med ge bort den efter man läst ut den.

Mer påkostade böcker bjuder på mycket större upplevelsepotential, med mer variation inom form och kvalitet och mer omsorgsfull och inbjudande typografi, och är efter man läst ut dem identitets- och statusmarkörer.

Ytterligare ett skäl till att pappersboken kanske ändå står sig framkommer i en uppsatsen *Lustläsning i den globala byn* av Hanna Gimstedt och Sara Wåglin vid Lunds universitet (våren 2010).

I deras studie testade deltagarna att läsa skönlitteratur i e-boksläsaren Iceberg för iPhone. Flera deltagare menade dock att de ”primärt läser skönlitteratur för att komma bort ifrån datorer, skärmar och ständigt kommunikation”. Att läsa var en ”analog paus” eller en ”fredad zon” från ”den digitala snabbheten”. Vetskapen om att ett sms eller telefonsamtal kan komma in till telefonen var stressande; en av testpersonerna sa att ”det finns en trygghet i den superanaloga boken, som ens chef aldrig kan ringa till”.

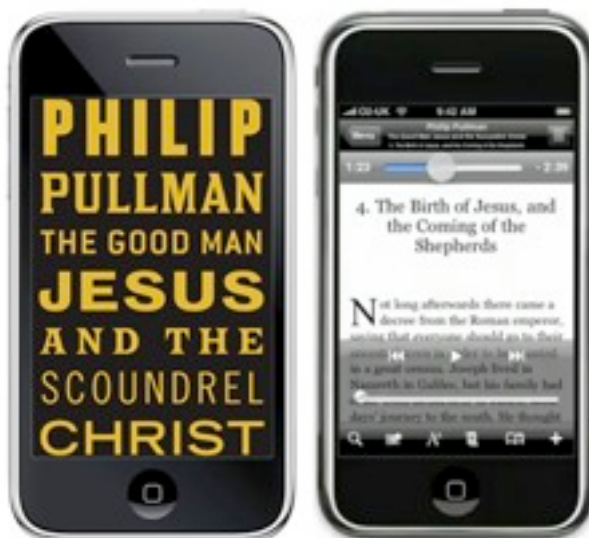
En annan testperson i samma studie förklarade att han upplevde pappersboken

”som ett mer respektingivande föremål som signalerar en önskan från läsaren att vara ostörd med sin upplevelse, vilket också respekteras. Iphonen äger inte samma pondus; en person som sitter med sin Iphone sms:ar, surfar, spelar, mailar eller twittrar troligen, då är det okej att störa och detta stressar W i hans läsoplevelse.”

E-boken måste erbjuda något mer ...

Om e-boken ska få mer spridning, måste den kanske erbjuda något mer än den vanliga boken.

Intressant i sammanhanget är att E-ink-tekniken uttryckligen är gjord för att efterlikna

Läsning på iPhone ökar – den lilla skärmen till trots. Flera e-boksläsare finns för plattformen. En del erbjuder flera extrafunktioner, som inbyggd ljudbok, videointervjuer med författaren, integrerat nyhetsflöde eller sociala delningsfunktioner.

upplevelsen av papper så mycket som möjligt. Därmed har den också satt sina begränsningar: som en bok fast lite sämre och mycket dyrare. Det är lätt att se att den kommer att fortsätta att ha det trögt.

Det är också lätt att se de alternativa möjligheterna. Bilder och illustrationer skulle i en e-bok kunna vara rörliga, eller möjliga att förstora eller zooma in på. E-boken kan innehålla ljud – illustrationer, soundtrack eller uppläsning.

Med Apples iPad levereras redan idag en version av *Alice i Underlandet*, från företaget Atomic Antelope. I den har John Tenniels klassiska illustrationer animerats och styrs av hur man lutar plattan: Påskharens fickur dinglar fram och tillbaka, Alice växer eller krymper.

Företaget Enhanced Editions tillhandahåller böcker för iPhone (eller iPad). En av deras utgåvor är Philip Pullmans *The good man Jesus and the Scoundrel Christ*. Förutom texten innehåller boken / appen:

- en fullständig inläsning (ljudbok), synkroniserad så att texten på skärmen rullar fram i samma tempo som uppläsningen
- videoklipp: intervjuer med författaren

- nyhetsbevakning som hämtar in artiklar och recensioner om boken och gör dem tillgängliga ”inuti” boken

En funktion som iPad (till skillnad från läsplattorna) redan har idag, men som inte ingick i testet, är ett elegant integrerat lexikon / ordförklaringar. Peka på ett ord och dess betydelse visas i en ruta.

... men hur mycket får den kosta?

Ett dilemma blir att hitta rätt prisnivå för e-boken.

Varje ”utökning” av boken som text kommer att göra den dyrare att producera, och priset för konsumenten blir högre. Den elektroniska utökade versionen av Philip Pullmans bok ovan kostar till exempel 129 kronor på iTunes, det vill säga betydligt mer än en pocket (men mindre än en traditionell ljudbok). Är kunderna beredda att betala det? Spelar det någon roll att de ”exklusiva” videointervjuerna med författaren också finns tillgängliga gratis på YouTube?

Förhoppningen har dock hittills snarare varit att kunna sälja e-böcker ”många och billigt” (eller i alla fall någorlunda billigt), precis som låtar i iTunes.

Ändå kostar till exempel en aktuell bok som *Hundraåringen som klev ut genom fönstret och försvann* 99 kronor som eb-ok på iTunes. Det är mer än dubbelt så mycket som pocketen, och utan något extra innehåll. Testpersonerna var klart missnöjda med den prisnivån.

Nya funktioner: social interaktion

Olika typer av social interaktion är också möjlig med e-boken. Tänk om e-bokläsaren kunde visa vilka andra som läser samma bok precis just nu? Motsvarande kan man till exempel uppleva med iPhone-applikationen Ocarina från företaget Smule. Ocarina är en ”digital lergök”, och när du spelar på den kan du välja att se vilka som också spelar samtidigt – runt hela världen. Du kan spela ”duett” med en Ocarina-blåsare i San Francisco eller Tokyo.

Enkelheten hos en bok

Medan alla pappersböcker faktiskt går att läsa och hantera på ett och samma sätt, är alla läsplattor olika. Det är en stor ökning av komplexiteten att läsa digitalt.

Pappersboken bara är sig själv. E-boken består av minst fyra delar som måste fungera ihop.

- Dels en hårdvaruplattform – mobiltelefonen, iPaden eller en speciell läsplatta.
- Dels ett läsprogram, som körs på hårdvaran. Vissa program kan köras på flera hårdvaruplattformar, andra bara på någon viss.
- Programmet, mjukvaran, kan i sin tur läsa – eller inte läsa – texter i ett antal olika dataformat: e-pub, pdf, och så vidare.
- Vidare kan läsprogrammet alltså vara låst till en viss återförsäljare av böcker.

Det är många saker som kan gå fel eller lägga krokben för viljan att läsa. Din kompis kanske rekom-

Två olika läsplattor, två olika sorters tangentbord, två olika sätt att bläddra. Till vänster Bebook, till höger iRiver.

menderar en bok som han läst på sin läsplatta – men den finns inte tillgänglig för just din modell.

Alla läsplattor kräver dessutom att du lär dig olika sätt att interagera med dem. Knapparna för att bläddra fram eller tillbaka kan sitta uppe, nere, bredvid varandra eller isär. Har

du använt en platta är det inte säkert att du kan hantera en annan. Säkert kommer utvecklingen att gå mot mera standard. Men här har pekskärmen redan ett övertag: att bläddra genom att svepa med fingret har snabbt blivit en universell gest, i många läsprogram.

Foto: Pelle Sten

En av dem som testat iPad framförde själv tanken att hon skulle vilja kunna dela med sig av markeringar som hon gjort i böcker, att det borde finnas sociala funktioner som att dela, kommentera och sprida vidare, att exempelvis kunna visa upp sitt bibliotek på internet.

Att dela sina kommentarer eller sin läsning med en slumpmässig läsare i San Francisco kanske i praktiken är rätt ointressant.

Ett mer realistiskt, men mer begränsat scenario, vore kanske att deltagarna i en läsecirkel enkelt delade noteringar med varandra. Det var dock ingen av testpersonerna som förde en sådan idé på tal.

... men kommer de att användas?

Det är inte ovanligt att användare säger *"det vore bra om den kunde göra X"* när de får testa nya produkter. Det behöver inte betyda att de faktiskt skulle köpa produkten, eller använda dem om den funktionen finnes. Ofta är det tecken på ett allmänt missnöje med produkten; ett tecken

på att den inte fyller personernas egna användningsmål.

Användbarhetsexperten Steve Krug har formulerat det så här i sin bok *Don't make me think*:

"People will often say 'I'd like it better if it could do x'. It always pays to be suspicious of these requests for new features. If you probe deeper, it often turns out that they already have a perfectly fine source for x – and wouldn't be likely to switch: they're just telling you what they like."

En berättigad fråga är till exempel om sociala funktioner som att dela understrykningar eller kommentarer verkligen skulle användas. Även flera av testpersonerna i Gimstedt och Wåglins undersökning efterlyste sådana funktioner. Men de fanns redan i den ebok-läsare de testade! Ingen av testpersonerna hade dock uppmärksammat eller använt dem. Det kan förstås bero på att de inte hunnit under testet – men tänk å andra sidan också på vad de sade om läsning som en "fredad zon".

Framtidens läsupplevelse: ett koncept

Vad vi kan se av vårt användningstest, är att de specialiserade läsplattorna med dagens teknik och pris inte är särskilt attraktiva för konsumenterna. Men vad skulle få oss att läsa mer digitalt?

Uppenbarligen gäller det att hitta just de aspekter på upplevelsen ”att läsa” som ger människor tillräckliga motivation för att göra investeringen i en apparat.

Man måste då förstå att upplevelsen ”att läsa” inte är entydig. En av de stora fördelarna med böcker är att de ser olika ut, anpassade till olika situationer. En del passar att läsa i sängen, en del passar att ha uppslagna på skrivbordet medan man pluggar. Några vill man alltid ha snabbt tillgängliga, några kan man stuva undan och plocka

fram när de behövs. En del bör läsas långsamt, andra måste läsas snabbt. Alla sådana överväganden styr designval både kring typografi, papperskvalité, format och bindningstyp. Det finns en flexibilitet i lösningen pappersbok, som saknas när man försöker pressa in alla texter i *en* typ av läsplatta.

Här presenterar vi ett enkelt koncept för en lösning som just tar fasta på *en* aspekt av flexibiliteten, som går att uppnå genom att kombinera papper och digitalt, med stor frihet.

Ett framtidskoncept: papper + ebok

E-boken och den fysiska boken har båda sina fördelar. Hur kan de kombineras på bästa sätt?

Kanske så här:

Föreställ dig att när du köper en pappersbok har du möjlighet att samtidigt köpa den digitala versionen – som en kodnyckel eller kanske som ett fysiskt minneschip.

Föreställ dig en e-bokläsare som ser ut ungefär som ett skyddsomslag för en bok, med tunna men hårda pärmar. Bakre insidan är en skärm med ett litet tangentbord.

Du snäpper fast pappersboken i omslaget/ebokläsaren. Du laddar också in den elektroniska versionen i ebokläsaren/omslaget.

Nu kan du växla hur du vill. Bara ta med dig pappersboken och lämna den dyrbara läsaren-fodralet hemma, när du ska vara på stranden. Bara läsa e-boken när du inte vill bära på pappersboken. Läsa pappersboken, men vika fram skärmen när du behöver använda en specialfunktion: söka, se film eller rörliga illustrationer, använda

det integrerade lexikonet. Självklart känner e-bokläsaren av vilken sida i pappersboken du har uppslagen.

Den digitala versionen kan också variera: precis samma innehåll som pappersboken, eller mer av samma (”bonusmaterial”), eller kompletterad med något helt annat, som videointervjuer med författaren. Du kan välja att köpa vilket digitalt innehåll du vill, ”basic” eller ”extended”, och betalar olika mycket därefter.

Givetvis kan du också välja att bara köpa e-boken – i någon variant – och helt strunta i pappersboken.

Men det mest intressanta vore att du skulle kunna koppla ett *annat* innehåll till pappersboken. Till Herman Lindqvists historiebok (på papper) skulle

du kunna ladda in Peter Englunds textkritiska kommentarer. Till Dostojevskij i pappersform kunde du ladda in fackboken om den klassiska romanens Ryssland. Till Dostojevskij på originalspråket kunde du ladda in ett lexikon. Samtidigt som du läser den ena på papper, kan du jämföra med och referera till den andra.

Därigenom skulle också på sätt och vis själva konceptet ”en bok”, som en avgränsad entitet, börja lösas upp.

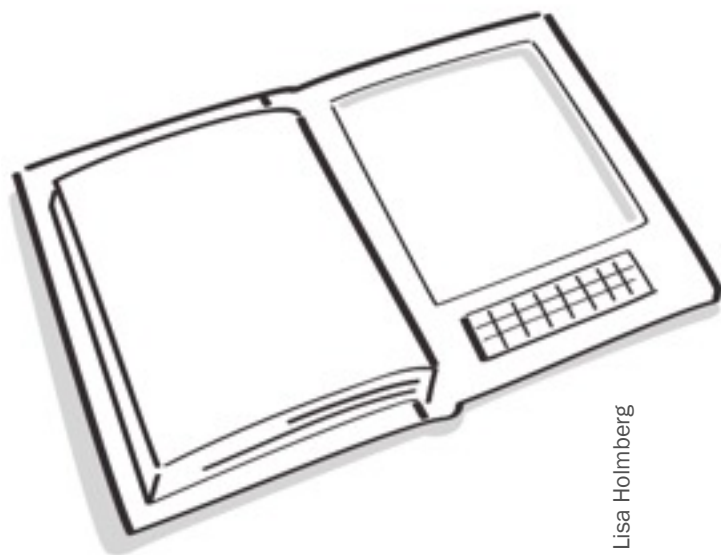

Bild: Lisa Holmberg

Läs mer om läsplattor och kommentera!

Blogginlägg publiceras på vår blogg inuseful.se.

Gå till <http://inuseful.se/etikett/lasplattor>

Källor och lästips

Tony Berger: En studie i läsplattor & läsupplevelser. Examensarbete 15 p, Institutionen för Kommunikation, Medier och IT, Södertörns högskola, VT 2010.

Hanna Gimstedt & Sara Wåglin: Lustläsning i den globala byn. Om den skönlitterära läsupplevelsen med en Iphone som materiell textbärare. Kandidatuppsats i Förlags- & bokmarknadskunskap. Avdelningen för kulturarbete & intermedialitet, Lunds universitet, VT 2010

Karl Steinick: När boken var det snabbaste mediet. Recension av Andrew Pettegree: The Book in the Renaissance. SvD, 20 juni 2010.

Peter Englund: Om läsplattor 1,2 3. På bloggen Att vara ständigt, <http://akademiblogg.wordpress.com/>. Mars - maj 2010.

Jon Stokes: Color E Ink coming at the end of the year. Ars Technica, mars 2010. <http://arstechnica.com/gadgets/>

Vlad Savov: E Ink begins sampling color and capacitive touch displays, on track for late 2010 launch. Aug 2010. <http://www.engadget.com/>

Dan Nosowitz: Why Nobody Will Buy a Color E-Ink E-book Reader. Fast Company. Aug 2010. <http://www.fastcompany.com/>

Steve Krug: Don't make me think: A Common Sense Approach to Web Usability. New Riders Press, 2005. Se www.sensible.com.

Projektdeltagare

Tony Berger, testledare

Daniel Beutler, användningstest

Sofia Karlsson, observatör

Jakob Hammarbäck, projektledare

Jonas Söderström, huvudförfattare

Pelle Sten, bilder

Om inUse

På inUse är vi nyfikna på interaktiva prylar och reflekterar kontinuerligt över vad som är bra, innovativ design.

Vår passion är att skapa digitala produkter som användarna älskar, och som ger affärsnytta.

inUse är en digital helhetsleverantör med användaren i fokus. Vi är specialiserade på att säkerställa nyttan av interaktiva produkter och tjänster, allt från mobila lösningar till interna it-system.

Vi är norra Europas största specialistföretag inom användbarhet och effektstyrning.

På våra kontor i Göteborg, Malmö, Helsingborg och Stockholm finns några av landets bästa konsulter inom analys, strategi och design. Förutom inUse Consulting finns bolaget inUse Insights som är specialiserade på tjänster för webbanalys.

Omslagsfoto:

tiridifilm / istockphoto.com